

Wat willen we bereiken in Afghanistan

De Amerikaanse minister van Defensie Robert Gates heeft vorig jaar op de militaire academie Westpoint Amerikaanse officieren gevraagd de naakte waarheid te vertellen (en niet het sociaal wenselijke) omdat je daarmee jezelf, de militairen en de natie een dienst bewijst.

Generaal McKiernan, commandant van alle NAVO-troepen in Afghanistan, sprak in een interview, gepubliceerd in NRC Handelsblad¹, over zijn inschatting van de operatie in Afghanistan. De generaal is somber: "Het geweld is heviger dan ooit, dit jaar is er meer geweld dan vorig jaar... het gaat niet de goede kant op". Wel meent McKiernan dat de Talibaan uiteindelijk de strijd zullen verliezen.

De operatie in Afghanistan wordt beschouwd als de eerste echte strategische missie² van de westerse landen in de 21ste eeuw. Terwijl de NAVO met zijn militairen er alles aan doet om succesvol te zijn, is het de tijd om te bezien hoe we er voor staan.

Het personeel, dat operaties uitvoert, is niet specifiek opgeleid voor deze moderne missies. Bij het uitvoeren van *counter-insurgency* (COIN) is het niet bevorderlijk dat eenheden slechts vier maanden aanwezig zijn in het gebied. Het uitgebreid opereren met lokale overheden, NGO's, diplomaten en het zoveel mogelijk aangepast reageren op de lokale cultuur wordt niet veel geoefend door militairen.³

Hoe gaat het eigenlijk in Afghanistan en in het bijzonder in Uruzgan, waar de Nederlanders hun taken uitvoeren? Wat zijn de gedachten en ideeën van de Nederlandse officieren? Officieren hebben geleerd om zelfstandig en op academisch niveau te denken, goed te observeren en gevraagd en ongevraagd hun meederen te adviseren. In lijn met de oproep van Robert Gates uitien (marine)officieren zich ondermeer via het platform Marineblad. Laat ik hiermee beginnen.

Wat wilden de westerse strijdkrachten destijds bereiken?

Het is ruim zeven jaar geleden dat de NAVO-strijdkrachten Afghanistan binnenvielen. De eenheden waren zelfverzekerd, kenden een duidelijk doel en de bevolkingen van de verschillende landen waren misschien niet allemaal enthousiast maar er was begrip en men meende dat het goed was dat er iets gebeurde.

De Amerikanen noemden deze missie *Operation Enduring Freedom* (OEF) met als doel de leider van Al Qaida, Osama Bin Laden, op te pakken, de opleidingskampen van Al Qaida-aanhangers te vernietigen en de Talibaan te neutraliseren. Dit laatste door een gezamenlijke westerse steun aan de nieuwe regering van Afghanistan.

Nederland draagt bij aan de steun aan de Afghaanse regering door deel te nemen aan de *International Security Assistance Force* (ISAF). De ISAF-eenheden moeten veiligheid en stabiliteit garanderen en een gezamenlijke NAVO-aanpak (*comprehensive approach*) moet bijdragen aan een nieuw Afghanistan. Hierbij moet ook de eigen Afghaanse →

'Er is een groeiend respect voor de militairen in het gebied maar aan de andere kant is er kritiek op de missie zelf.'

bevolking een duidelijke rol spelen. In Nederland spreken we van een opbouwmissie, maar iedereen weet dat het anders is.⁴

Wat voor een operatie is het dan wel? Is het een guerrilla-oorlog, bestrijden we terrorisme of zijn we bezig met COIN? Clausewitz⁵ zegt hierover: "The first, the supreme, the most far reaching act of judgement that the statesman and commander have to make is to establish by that test the kind of war on which they are embarking; neither mistaking it for, nor trying to turn it into, something that is alien to its nature."

De militairen spreken het liefst over een COIN-missie, terwijl in zijn interview generaal McKiernan bevestigt dat de NAVO bezig is een guerrilla te bedwingen.

De Nederlandse bijdrage

Op de een of andere manier wil het maar niet duidelijk worden dat de Nederlandse bijdrage in Uruzgan een COIN-missie is; de militairen zijn onderdeel van de Nederlandse *Defence, Diplomacy and Development* (3-D) aanpak, waarin Defensie, Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking samenwerken. Toch hebben velen het idee dat van deze 3-D aanpak weinig terecht komt. Uit gesprekken met officieren, betrokken bij deze operatie, komt het beeld naar voren dat er onvoldoende samenwerking is tussen onderdelen en dat er onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor Defensie.⁶

Door het uitblijven van voldoende andere deelnemers (de andere 2 D-onderdelen) bestaat het gevaar dat de militairen meer en ook andere activiteiten gaan doen dan waarvoor ze zijn gekomen. Bovendien blijkt dan dat de militairen onvoldoende uitgerust en onvoldoende getraind zijn voor zulke zaken. Gedurende de missie worden door de Defensie Materieel Organisatie (DMO) belangrijke materieelaankopen gedaan. De vraag is dan ook: hebben de militairen nog wel het juiste mandaat voor de activiteiten die ze daadwerkelijk uitvoeren?

Wat willen we bereiken?

Het is belangrijk om op gezette tijden bij deze vraag stil te staan.

"De nadruk ligt op wederopbouw", aldus de toenmalige CDS in de Defensiekrant van januari 2007, "niet omdat het beter verkoopt, maar het is essentieel."

Zoals vaak bij internationale conflicten neigen velen er toe om meer te letten op de activiteiten die we doen dan op wat militairen noemen de "endstate", het uiteindelijke doel van de missie. In de verschillende rapporten en verslagen worden vaak de activiteiten beschreven, niet een einddoel of een bereikt tussendoel. Rupert Smith⁷ stelt dat militairen tegenwoordig zonder een duidelijke "endstate" een moderne operatie beginnen. Een zorgelijke ontwikkeling.

Weten we wat de "endstate" van de missie in Afghanistan

is? Wat wil Nederland daar bereiken en wat is de rol van de militairen hierin? Zijn er duidelijke (tussen)doelen gesteld en zo ja, welke zijn dat dan? De Nederlandse militairen die gesneuveld zijn stierven voor een goede zaak, zo wordt ons telkens weer uitgelegd. Wat is dan die goede zaak?

In een recent artikel in NRC Handelsblad⁸ zetten de schrijvers enkele kanttekeningen bij de berichtgeving van journalisten over de Nederlandse resultaten die geboekt worden. Er is wel een groeiend respect voor de militairen in het gebied maar aan de andere kant is er kritiek op de missie zelf.

Wat hebben we straks bereikt?

Betekent dit dat de Nederlandse (en andere westerse) militairen en NGO's en ontwikkelingsorganisaties straks weggaan zonder dat er een (eind)doel is bereikt? Ja. Misschien nog erger: geen van de investeringen van de Nederlandse overheid in Uruzgan krijgen na ons vertrek een vervolg. De Nederlandse bijdrage vraagt om een veel grotere rol van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelings-samenwerking, niet alleen in het gebied maar ook in de voorbereiding met de militairen.

De Afghaanse bevolking ziet na zeven jaar westerse inzet weinig vooruitgang, zo blijkt uit onderzoek van ICOS (*The International Council On Security and Development*).⁹ Ook andere deskundigen twijfelen en vragen zich af of de Talibaan door militairen kunnen worden verslagen. Militaire activiteiten lijken zo niet meer zinvol in de perceptie van deze deskundigen. Een steeds groter deel van de Nederlandse bevolking denkt er net zo over.

Als we kijken naar de oorspronkelijke doelstellingen kunnen we begin 2009 vaststellen dat:

- Osama Bin Laden nog niet in zijn kraag is gevat;
- De Al Qaidakampen nog bestaan (vooral in Pakistan);
- De gezamenlijke aanpak (zowel binnen NAVO - ISAF - als binnen Nederland) nog niet optimaal verloopt.

Tegelijkertijd lijkt het dat er vanaf medio 2008 meer (Talibaan)strijders in Afghanistan, en met name in Kaboel, actief zijn. In het grensgebied met Pakistan lijken de Talibaanstrijders zelfs de baas te zijn.

Oplossingsrichtingen

Misschien dient de Nederlandse regering een zgn. Taskforce Veiligheid in het leven te roepen om, meer dan nu het geval is, de Nederlandse missie in Uruzgan goed te coördineren. Het kan geen kwaad om de huidige aanpak te evalueren en wellicht de einddoelstellingen scherper dan ooit te formuleren.

De *Comprehensive approach*¹⁰ moet op een goede wijze worden uitgevoerd. Deze aanpak is als het ware ontstaan tijdens de missie maar eigenlijk vooraf niet echt door alle betrokken partijen omarmd. Daar moet meer tijd en aandacht aan worden besteed. In trainingen en oefeningen zouden alle betrokkenen daar veel meer aandacht aan moeten geven.

Ook dient de Nederlandse regering na te denken over een antwoord op de vraag: wat doet Nederland als de president van de VS ons vraagt langer deel te nemen? In de media¹¹ lezen we dat de ene minister spreekt over een nieuw weegmoment, een ander meent dat we hebben aangegeven te vertrekken uit Uruzgan.

Enkele basisprincipes voor een succesvolle *counter-insurgency* campagne, zoals midden jaren zestig opgetekend door Thompson¹², worden in de meeste moderne militaire doctrines en analyses genoemd, geanalyseerd en onderschreven. Deze "universele wijsheden" zijn geformuleerd voor het politieke en militair-strategische niveau en het kan geen kwaad deze zo nu en dan weer eens te bezien. Als we enkele daarvan tegen het licht van de actualiteit houden krijgen we het volgende beeld:

- Het primaat van de politieke oplossing.

Deze is gebaseerd op de aanpak van de legitieme grieven van (een deel van) de bevolking. Cruciaal hiervoor is dus het stellen van een juiste diagnose van het structurele probleem dat de opstand veroorzaakt. Voor de militairen is het frustrerend om te zien dat juist anderen met zo weinig mogelijk middelen zoveel mogelijk effecten willen bereiken. Waarom zijn er zo weinig medewerkers van andere departementen (3-D aanpak) die zich daadwerkelijk in het operatiegebied dagelijks willen bezighouden met de wederopbouw? Ontplooi initiatieven voor een civiel-militaire operationele aansturing. Schotten weg tussen militairen en NGO's.

- Het institutionaliseren van een systeem voor civiel-militaire samenwerking, bestaande uit de driehoek tussen civiel bestuur, politie en militairen (vergelijk 3D).

Meer dan tot nu toe moet er een politieke oplossing worden gezocht. Veiligheid verbeteren, maar ook je blik werpen op het verbeteren van de economie en het ontwikkelen van een goed bestuur in Afghanistan. Op strategisch niveau wordt veel overleg gevoerd, ook op het lagere niveau wordt er wel samengewerkt, maar vooral de uitwerking op het operationele niveau laat te wensen over.

- Het thuisfront¹³ moet volledig achter de missie staan.

Al jaren wordt er (ook in Nederland) onderzoek gedaan naar de beleving van het thuisfront bij ernst uitzendingen. Onderzoeksresultaten zijn er. Wat opvalt, is de wisseling, en over het algemeen een afbrokkelende steun in de tijd.

Tot slot

Dit jaar zal een compagnie mariniers op pad gaan naar Uruzgan. Een groot uithoudingsvermogen is essentieel om de opstandelingen definitief te verslaan. We moeten blijven zoeken naar de juiste aanpak. Ook blijven schrijven en kritisch meedenken is van belang. Dat is ontzettend moeilijk. Waarom? Het is moeilijk, omdat elke zin die je schrijft, elke gedachte die je hebt, verkeerd kan worden opgevat of ongelukkig samen kan vallen met incidenten in het missiegebied.

Begin december 2008 werden de eerste zinnen op papier gezet voor dit artikel. Een paar dagen later is er wederom →

een dodelijk Nederlands slachtoffer te betreuen. Sergeant Mark Weijdt komt op 19 december 2008 om het leven als hij op een bermbom stapt. Ook nu schrijven we met schroom over de missie. Nederlandse militairen vechten momenteel in Uruzgan: samen met Afghaanse en Australische militairen voeren ze een operatie uit in de Baluchivallei in Uruzgan.¹⁴ Doel hiervan is om in het gebied een permanente aanwezigheid van ISAF en de Afghaanse overheid te creëren en de veiligheid te verbeteren.

Desalniettemin moeten we kritisch blijven over de politieke en militaire doelstellingen van de Nederlandse bijdrage en de bereikte resultaten. Als we al de veiligheid verbeteren, kunnen we dan voldoende eenheden in het gebied stationeren? Het verdient onze constante aandacht. Het moet beter in 2009.

Blijven schrijven en kritisch meedenken is dus noodzakelijk. Het kan hier in het Marineblad, maar ook op de website yourdefence.nl.

LNTKOLMARNIS H.J. Bosch is vice-voorzitter van de KVMO. Dit opiniestuk is op persoonlijke titel geschreven. Reageren? marineblad@kvmo.nl

Noten

1. NRC Handelsblad van 11 September 2008.
2. Politiek strategisch, in de zin een samenhang verschaffen aan het gebruik van alle machtsmiddelen van de NAVO staten (het bondgenootschap) militairen in te zetten voor een gezamenlijk doel.
3. Cultuuronderwijs wordt zwaar onderbelicht in de initiële opleidingen en de School voor Vredesmissie, Bas Ooink in de Defensiekrant, 15 januari 2009.
4. Hans van Baalen, VVD tweede Kamerlid.
5. Carl von Clausewitz, On War, edited and translated by M. Howard and P. Paret, 1989, blz 88.
6. Nova enquête juni 2008.
7. Rupert Smith, The Utility of Force.
8. Henri Beuders en Jelena Buljac zaterdag 3 januari 2009 in NRC: Berichtgeving over Uruzgan is eenzijdig.
9. Zie ook 'On a knife edge: Rapid Assessment Field Survey' <http://www.senliscouncil.net/modules/publications/Knife-Edge-Report>.
10. In het Nederlands: alomvattende aanpak. In complexe militaire operaties met een hoog operationeel tempo is het belangrijk tevens op het gebied van diplomatie/politiek, economie en het sociale terrein in te grijpen.
11. O.a. in NRC Handelsblad van 13 januari 2009.
12. Sir Robert Thompson. "Defeating Communist Insurgency: Experiences in Malaya and Vietnam (Study in International Security)", Chatto & Widus, 1966.
13. De burgerbevolking van Nederland, de kiezer.
14. 16 januari 2009.

ADVERTENTIE

**NIERSTICHTING
ELFSTEDENTOCHT**
WWW.SCHAATSMEE.NL

"Ik heb van dichtbij ervaren hoe het is om tot nierdialyse veroordeeld te zijn. Het werk van de Nierstichting is letterlijk van levensbelang. Ik hoop dat heel veel mensen gehoor geven aan de oproep om mee te schaatsen."
Ireen Wüst

1 maart 2009: Doe mee!
www.schaatsmee.nl

NIERSTICHTING GEEFT TOEKOMST
KNSB
SCHAATSEN